

Вовчак О. Д.

*доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України,
Інститут банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ, Україна;
e-mail: vovchak.olga@meta.ua; ORCID ID: 0000-0002-8858-5386*

Сениш П. М.

*доктор економічних наук, доцент,
Інститут банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ, Україна;
e-mail: pavlo.senyshch@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0851-8774*

Мельник Т. В.

*аспірант, Інститут банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ, Україна;
e-mail: melnikwww@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-6636-848X*

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ «ОЧИЩЕННЯ» БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено процес ліквідації банків, який набув значного масштабу в банківській системі України, розглянуто позитивні і негативні сторони цього процесу, здійснено аналіз чинного законодавства щодо повернення коштів фізичних осіб Фондом гарантування вкладів фізичних осіб і зосереджено увагу на найбільш проблемних питаннях процедури нарахування і виплати коштів, гарантованих законодавством.

Здійснено оцінку інфляційного і девальваційного впливу на основні показники діяльності банківської системи, що дало змогу уникнути спотворення реальних статистичних даних та зробити більш точний аналіз функціонування банківської системи без впливу сторонніх чинників.

На основі статистичних даних НБУ і Фонду гарантування вкладів фізичних осіб здійснено аналіз результатів проведення масштабного «очищення» вітчизняної банківської системи з метою виявлення наслідків такого процесу на показники діяльності банківського сектору України.

З'ясовано, що зменшення кількості діючих банків зумовило вагоме зменшення активів банківської системи і ресурсної бази банків, законодавством гарантовано повернення коштів фізичних осіб, а кошти юридичних осіб та банків, які були вкладені в ліквідовані банки, повертаються в порядку черговості задоволення вимог до банку в разі достатності коштів. Розглянуто питання відсутності статистичної інформації про обсяги повернутих коштів юридичних осіб і банки, які були вкладені в ліквідовані банки, що унеможливило зробити більш повний аналіз впливу ліквідації банків на показники діяльності банківської системи України.

Загалом, процес «очищення» банківської системи оцінено як негативний вплив на розвиток вітчизняного банківського сектору, що призвело до падіння його платоспроможності, зокрема, й шляхом «заморожування» коштів інших банків у банках, які перебувають у стані ліквідації, що породжувало «ефект доміно» у банківській системі.

Ключові слова: банківська система, ліквідація банків, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, повернення депозитів.

Формул: 0; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 10.

Vovchak O. D.

*Doctor of Economics, Professor,
Institute of Banking Technologies and Business
of the SHEI «Banking University»; Ukraine;
e-mail: vovchak.olga@meta.ua; ORCID ID: 0000-0002-8858-5386*

Senyshch P. M.
*Doctor of Economics, Associate Professor,
Institute of Banking Technologies and Business
of the SHEI «Banking University»; Ukraine;
e-mail: pavlo.senyshch@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0851-8774*

Melnyk T. V.
*Ph. D. student
Institute of Banking Technologies and Business
of the SHEI «Banking University»; Ukraine;
e-mail: melnikwww@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-6636-848X*

«PURGING» OF THE BANKING SYSTEM: IMPACT ON THE KEY PERFORMANCE INDICATORS OF BANKS

Abstract. The article explores the process of liquidation of banks, which has become significant in the banking system of Ukraine, examines the positive and negative aspects of this process, analyzes the current legislation on the return of funds by the Deposit Guarantee Fund and focuses on the most problematic issues of the procedure of payment of funds, which are guaranteed by law.

An estimation of inflationary and devaluation effects on the key indicators of the banking system has been conducted, which made it possible to avoid distortion of real statistical data and make a more accurate analysis of functioning of the banking system without the influence of external factors.

Based on statistical data of the NBU and the Deposit Guarantee Fund, an analysis of the results of a large-scale "clearing-up" of the domestic banking system was carried out in order to identify the consequences of such a process on the performance indicators of the banking sector in Ukraine.

It was clarified that decrease of the number of banks led to a significant decrease of assets of the banking system and resource base of banks, the legislation guaranteed the return of funds of individuals and funds of entities and banks that were invested in liquidated banks are returned in order of priority of satisfaction of claims to the bank if funds are available. The issue of the lack of statistical information on the volume of repayments of entities and banks that were invested in liquidated banks is considered, which makes it impossible to carry out a more complete analysis of the impact of liquidation of banks on the performance indicators of the Ukrainian banking system.

In general, the process of "cleaning-up" the banking system is assessed as a negative impact on the development of the domestic banking sector, which led to the decline of its solvency, in particular, by "freezing" the funds of other banks in banks that were in a state of liquidation, which gave rise to the "domino effect" in the banking system.

Keywords. "Purging" of the banking system, liquidation of banks, Deposit Guarantee Fund, paid out to depositors.

JEL Classification E21, E59, G21

Formulas: 0; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 10.

Вовчак О. Д.
*доктор экономических наук, профессор,
академик Академии экономических наук Украины,
Институт банковских технологий и бизнеса
ГБУЗ «Университет банковского дела», г. Киев, Украина;
e-mail: vovchak.olga@meta.ua; ORCID ID: 0000-0002-8858-5386*

Сенищ П. Н.
*доктор экономических наук, доцент,
Институт банковских технологий и бизнеса
ГБУЗ «Университет банковского дела», г. Киев, Украина;
e-mail: pavlo.senyshch@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-0851-8774*

Мельник Т. В.
аспірант,
Інститут банківських технологій і бізнеса
ГВУЗ «Університет банківського дела», г. Київ, Україна;
e-mail: melnikwww@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-6636-848X

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ «ОЧИСТКИ» БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ НА ПОКАЗАТЕЛИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Аннотация. Исследован процесс ликвидации банков, который приобрёл широкий масштаб в банковской системе Украины, рассмотрены положительные и отрицательные стороны этого процесса, осуществлен анализ действующего законодательства по возврату средств физических лиц Фондом гарантирования вкладов физических лиц и сосредоточено внимание на наиболее проблемных вопросах процедуры начисления и выплаты средств, гарантированных законодательством. Осуществлен анализ результатов проведения «очистки» отечественной банковской системы с целью выявления последствий такого процесса на показатели деятельности банковского сектора Украины. Выяснено, что уменьшение количества действующих банков обусловило уменьшение активов банковской системы и ресурсной базы банков.

Ключевые слова: банковская система, ликвидация банков, Фонд гарантирования вкладов физических лиц, возврат депозитов.

Формул: 0; рис.: 3; табл.: 1; библи.: 10.

Вступ. Функціонування банківської системи України впродовж останніх років ускладнюється негативними умовами зовнішнього середовища, що підтверджується зростанням індексу невизначеності світової економічної політики [1—4] та внутрішнього середовища, про що свідчать основні макроекономічні показники нашої країни. Це, у свою чергу, вимагає від регулятора неординарного підходу для забезпечення ефективного функціонування банківської системи. Одним з першочергових кроків у цьому напрямі було рішення з боку регулятора щодо проведення «очищення» банківської системи.

Водночас останнім часом все частіше економісти, політики та науковці задаються питанням, яким чином «очищення» банківської системи вплинуло на її подальший розвиток, адже основним завданням такої процедури було зменшення негативного впливу на надійність, стабільність та платоспроможність банківської системи і водночас — забезпечення ефективності її функціонування. Це вимагає поглибленого дослідження аспектів «очищення» банківської системи і з'ясування наслідків такого процесу на результати діяльності вітчизняних банків.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Питаннями дослідження функціонування банківської системи, її ефективності займалися багато науковців, зокрема, О. І. Барановський, О. В. Дзюблук, В. І. Міщенко, А. М. Мороз, С. В. Науменкова, М. І. Савлук, Т. С. Смовженко, А. Гальчинський, С. Мочерний та інші.

Водночас з огляду на останні тенденції функціонування банківської системи поглибленого дослідження потребує питання щодо оцінювання наслідків ліквідації значної кількості банків, які володіли доволі значними ресурсами, які можна було б спрямувати на розширення кредитної діяльності банків.

Мета дослідження — визначення впливу процесу ліквідації банків на основні показники розвитку банківської системи.

Розкриття теми здійснювалося за допомогою таких методів дослідження як: аналіз, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Кожне явище, яке виникає в будь-якій сфері людської діяльності має свої позитивні та негативні риси. Закриття банків відбувається в багатьох країнах, проте важливою характеристикою процесу ліквідації банків є гарантування

повернення коштів вкладників, а також швидкість здійснення процедури. В Україні ліквідація банків набула масштабного характеру у 2013—2017 роках та, на жаль, набула загрозливого характеру, оскільки повернення коштів іноді «розтягується» на чотири роки, та й частка повернених коштів фізичним особам не є високою, і це без врахування коштів юридичних осіб, які часто взагалі не повертаються, оскільки, виходячи з черговості погашення вимог до банку, ресурсів для повернення коштів юридичних осіб часто зазвичай не вистачає.

Загалом до позитивних моментів «очищення» банківської системи можна віднести ліквідацію так званих «кишенькових» банків, проте не всі банки, які були ліквідовані, є «кишеньковими».

Серед негативних наслідків ліквідації значної кількості банків можна виділити:

– недостатність коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі — Фонд) для погашення вкладів фізичних осіб, що зумовлює зменшення частки повернутих коштів вкладникам, що погіршує матеріальне становище громадян, яке й так є вкрай незадовільним, та збиткову діяльність Фонду. У свою чергу, це призводить до зниження рівня довіри до банківської системи та подальшого зменшення ресурсної бази банків;

– відсутність інвестицій у банківський сектор, оскільки непрогнозованість ситуації щодо виведення банків з ринку ставить під сумнів доцільність вкладення коштів у придбання банків та можливість їх подальшої рентабельної діяльності.

Отже, загальний стан банківської системи можна оцінити за кількістю банкрутств банків[5].

На наш погляд, причини проблем щодо ліквідації банків в Україні криються насамперед в чинному законодавстві [6], про що свідчить його аналіз та опрацювання статистичних матеріалів щодо основних показників діяльності банків України.

Так, відповідно до статті 26 Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" (далі — Закон) «фонд гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом на день початку процедури виведення Фондом банку з ринку, але не більше суми граничного розміру відшкодування коштів за вкладами, встановленого на цей день, незалежно від кількості вкладів в одному банку. Сума граничного розміру відшкодування коштів за вкладами **не може** бути меншою 200 000 гривень. Адміністративна рада Фонду не має права приймати рішення про зменшення граничної суми відшкодування коштів за вкладами» [7]. Отже, нормою цієї статті встановлено виключно нижню границю суми гарантованого відшкодування без обмежень щодо верхньої межі. Отож гарантійною сумою є сума залишку грошових коштів на відповідному рахунку, а не сума коштів в розмірі 200 000 грн. Звідси випливає, що, якщо сума вкладу є більше зазначеної суми, то вкладники мають право на отримання всієї суми вкладу, а Фонд гарантування вкладів зобов'язаний здійснити виплати в повному розмірі[8].

Жодним нормативним актом в Україні наразі не встановлено і не надано повноважень встановлювати верхню суму граничного відшкодування коштів за вкладом. До 02.10.2012 Законом такі повноваження надавалися Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, проте ця норма була виключена з законодавства.

Отже, виходячи з вищевикладеного, Фонд має здійснювати виплати за договорами банківського вкладу та банківського рахунку у повному розмірі грошових коштів на відповідному рахунку, без встановлення лімітів, а повернення лише 200 000 грн. за вкладом, сума якого є більшою, суперечить чинному законодавству.

Крім того, відповідно до Закону Фонд не відшкодовує також кошти:

- 1) передані банку в довірче управління;
- 2) за вкладом у розмірі менше 10 гривень;
- 3) за вкладом, підтвердженим ощадним (депозитним) сертифікатом на пред'явника;

4) розміщені на вклад у банку особою, яка є пов'язаною з банком особою або була такою особою впродовж року до дня прийняття Національним банком України рішення про віднесення такого банку до категорії неплатоспроможних;

5) розміщені на вклад у банку особою, яка надавала банку професійні послуги як аудитор, оцінювач, у разі, якщо з дня припинення надання послуг до дня прийняття Національним банком України рішення про віднесення такого банку до категорії неплатоспроможних не минув один рік;

6) розміщені на вклад власником істотної участі банку;

7) за вкладами у банку, за якими вкладники на індивідуальній основі отримують від банку проценти за договорами, укладеними на умовах, що не є поточними ринковими умовами відповідно до статті 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність», або мають інші фінансові привілеї від банку;

8) за вкладом у банку, якщо такий вклад використовується вкладником як засіб забезпечення виконання іншого зобов'язання перед цим банком, у повному обсязі вкладу до дня виконання зобов'язань;

9) за вкладами у філіях іноземних банків;

10) за вкладами у банківських металах;

11) розміщені на рахунках, що перебувають під арештом за рішенням суду.

Серед основних нюансів виплати вкладів фізичних осіб виділимо найбільш вагомі, з нашої точки зору.

Недоречними є вимоги щодо повернення коштів Фондом, наведені вище у пункті 7, адже під такі вимоги можуть підпадати багато депозитів, оскільки проведення акцій від банків щодо зміни процентів за депозитами може розцінюватися як інші фінансові привілеї від банку, а тому і не підлягати поверненню Фондом.

3 липня 2014 року до Закону були внесені зміни до переліку коштів, які не повертаються Фондом, до нього віднесено вклади у банківських металах, які свого часу користувалися значною популярністю серед населення (пункт 10).

Значна частина коштів фізичних осіб у банківській системі зберігається в іноземній валюті (51,0 % за станом на 01.01.2018) [9]. Проте повернення коштів в іноземній валюті під час ліквідації банку має певні особливості, через які валютні вклади можуть значно знецінюватися. Так, відповідно до Закону «відшкодування коштів за вкладом в іноземній валюті відбувається в національній валюті України після перерахування суми вкладу за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим Національним банком України на день прийняття рішення Національним банком України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та початку процедури виведення Фондом банку з ринку та здійснення тимчасової адміністрації». Ураховуючи, що в основному виплати відбуваються впродовж чотирьох років з моменту початку ліквідаційної процедури банку, то очевидним є факт, що вклади в іноземній валюті можуть бути суттєво недооцінені, оскільки курс іноземної валюти може змінюватися (в основному у сторону зростання) протягом зазначеного періоду, що може призводити до зменшення повернутої суми відносно початкової суми вкладу.

Відповідно до ст. 26 Закону Фонд завершує виплату гарантованих сум відшкодування коштів за вкладами у день подання документів для внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб запису про ліквідацію банку як юридичної особи. Як правило, частина коштів, нарахована для виплати вкладів так і залишається невиплаченою. У табл. 1 у колонці 10 зазначена сума коштів, яка нарахована, але невиплачена вкладникам. У банках, які підпали під ліквідацію з 2010 до 2012 років, ці кошти вже не будуть виплачені зв'язку із закриттям рахунків із завершенням виплат (81,6 млн грн або 3,4 % від коштів, отриманих вкладниками), а в банках, які перебувають в стані ліквідації з 2013 року, можливим є ще зменшення цих сум. З метою більш об'єктивного аналізу, у *табл. 1* відображено частки отриманих коштів вкладниками відносно коштів фізичних осіб, а також цей показник був розрахований і для строкових коштів фізичних осіб, оскільки показник коштів фізичних осіб може містити у собі платежі фізичних осіб або платежі на їх ім'я, які були заблоковані у зв'язку із початком

ліквідаційної процедури банку. Ці показники є більш інформативними, ніж дані, які аналізуються у річних звітах Фонду, в яких ефективність роботи з вкладниками у розрізі банків оцінюється лише, виходячи із частки виплачених коштів із нарахованих коштів до виплати впродовж звітнього року, а не як частка виплачених коштів до наявних коштів фізичних осіб у банку чи строкових коштів фізичних осіб. Підсумовуючи наслідки ліквідації банків упродовж 2010—2017 років, слід підкреслити, що частка коштів, отриманих вкладниками, до строкових коштів фізичних осіб становила 47,6 %, а частка коштів, отриманих вкладниками, до коштів фізичних осіб – 35,8 %. І це лише стосовно коштів фізичних осіб, виплата за якими гарантується законодавством, без встановлення верхньої межі щодо суми виплат, при цьому в розрахунках не враховуються кошти юридичних осіб та банків, які погашаються у порядку черговості задоволення вимог.

Нажаль, статистична інформація щодо частки повернутих коштів юридичних осіб та банків відсутня, тому визначити, який відсоток коштів було повернуто, неможливо. Кошти фізичних осіб становили 50,4 % від суми коштів клієнтів (юридичних та фізичних осіб) та банків, тобто половина усіх наявних коштів для банків, які були ліквідовані у 2010—2017 роках. І, якщо відслідкувати виплати фізичним особам ще можливо, то щодо інших виплат коштів, наявних у банках, що ліквідовані, таких можливостей немає.

Таблиця 1.

Основні показники банків, щодо яких розпочато ліквідаційні процедури у 2010—2017 роках, млн грн

№	Банки	Активи банків	Кошти банків	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	у тому числі:		Кошти, отримані вкладниками	Кошти нараховані, але не виплачені вкладникам	Частка коштів, отриманих вкладниками, до коштів фізичних осіб,	Частка коштів, отриманих вкладниками, до строкових коштів фізичних
						Строкові кошти фізичних осіб	Кошти фізичних осіб на вимогу				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Показники банків, щодо яких розпочато процедуру ліквідації у 2010-2017 роках	248 352	71 205	76 241	149 636	112 519	37 117	53 506	3 470	35.8	47.6
2	Показники банківської системи за станом на 01.01.2018	1 347 877	61 090	427 507	479 536	326 328	153 208				
3	Частка показників, ліквідованих банків, у показниках банківської системи, %	18.4	116.6	17.8	31.2	34.5	24.2				

Джерело: власні розрахунки на підставі джерел[9], [10]

Визначаючи шанси на повернення коштів юридичних осіб та банків необхідно передусім визначитися, у порядку якої черговості вони мають повертатися.

Відповідно до законодавства задоволення вимог до банку здійснюється у такій черговості:

1) зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян;

2) грошові вимоги щодо заробітної плати, що виникли із зобов'язань банку перед працівниками до прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку;

3) вимоги Фонду, що виникли у випадках, визначених Законом, у тому числі покриття витрат Фонду, передбачених Законом;

4) вимоги вкладників — фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців), які не є пов'язаними особами банку, у частині, що перевищує суму, виплачену Фондом;

5) вимоги Національного банку України, що виникли в результаті зниження вартості застави, наданої для забезпечення кредитів рефінансування;

6) вимоги фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб — підприємців), які не є пов'язаними особами банку, платежі яких або платежі на ім'я яких заблоковано;

- 7) вимоги інших вкладників, які не є пов'язаними особами банку, юридичних осіб — клієнтів банку, які не є пов'язаними особами банку;
- 8) інші вимоги, крім вимог за субординованим боргом;
- 9) вимоги кредиторів банку (фізичних осіб, у тому числі фізичних осіб - підприємців, а також юридичних осіб), які є пов'язаними особами банку;
- 10) вимоги за субординованим боргом.

Кошти юридичних осіб та банків виплачуються у 7 та 8 черги, тобто, шанси на їх повернення, можна вважати невисокими.

Необґрунтованим є також встановлення черговості виплати платежів фізичних осіб (у тому числі, комунальних послуг) лише у 6 чергу, а не у 3 чергу, коли ймовірність повернення платежів була би більш високою.

Отже, ліквідація значної кількості банків України відобразилася на показниках їх діяльності таким чином (рис. 1).

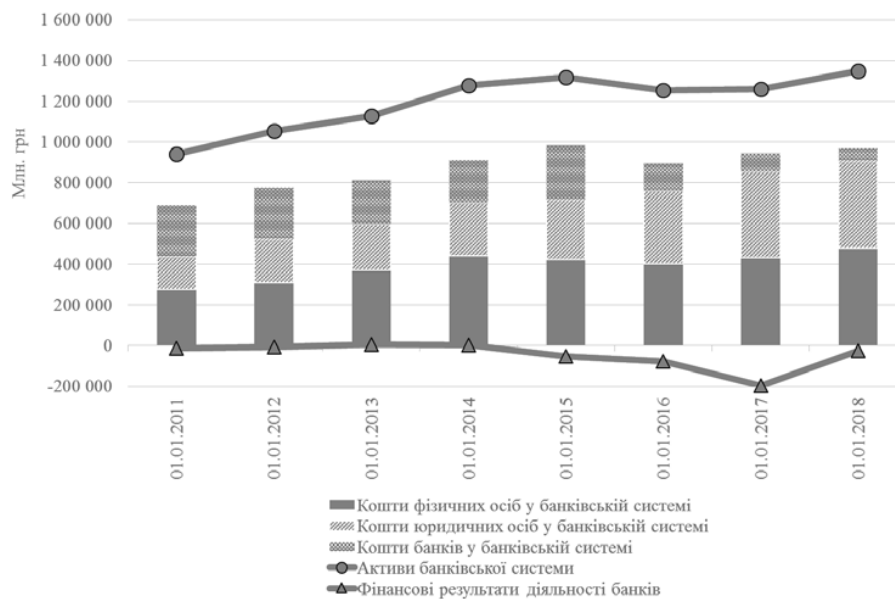

Рис. 1. Динаміка активів, фінансових результатів та складових зобов'язань банків України у 2010—2017 рр. Джерело: власні розрахунки на підставі джерел [9], [10]

Як свідчать дані рис. 1, активи банків зростали до 2014 року, після цього несуттєво знизилися. Така ж тенденція склалася і для коштів фізичних осіб та коштів банків, а обсяги коштів юридичних осіб навіть зростали. Виходячи з динаміки показників, складається враження, що, незважаючи на очищення банківської системи та негативну динаміку ключових макроекономічних показників, динаміка показників банківської системи впродовж останніх чотирьох років суттєво не змінилася. Водночас суттєве зростання збитковості банківської системи свідчить про хибність таких висновків.

«Очищення» банківської системи, особливо упродовж останніх чотирьох років, мало значний вплив на динаміку активів банківського сектору, а найбільш виразно – у 2015 році, коли частка активів банків, щодо яких розпочався процес ліквідації, у активах всіх банків України становила 9,8 % (рис. 2). Порівнюючи дані рис. 1 і 2 можна спостерігати, що на динаміку активів мали вплив ще інші показники, які суттєво спотворювали статистичні дані. Упродовж восьми років інфляція в Україні становила 157,4 %, тому активи банківського сектору у національній валюті на кінець 2017 року (326,3 млрд грн з урахуванням інфляції) були навіть меншими, ніж на кінець 2010 року (499,2 млрд грн з урахуванням інфляції). За той же період девальвація гривні становила 241,4%. З урахуванням цього чинника активи вітчизняних банків в іноземній валюті на 01.01.2018 становили 148,8 млрд грн (508,0 млрд грн – без урахування девальвації). Тобто, активи банків України з урахуванням одночасного

впливу інфляції та девальвації впродовж 2010—2017 років значно знецінилися, і станом на 01.01.2018 становили 475,1 млрд грн, замість 1347,9 млрд грн без урахування цих факторів.

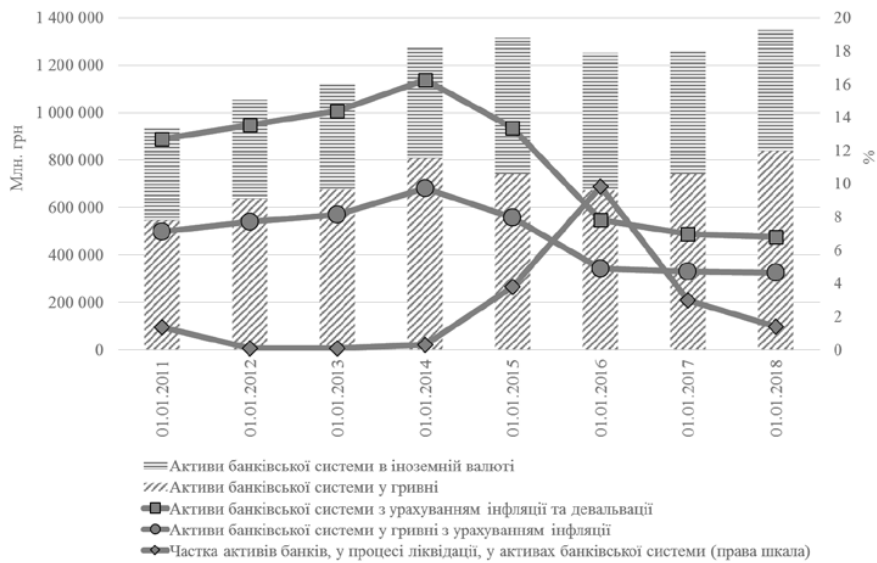

Рис. 2. Динаміка активів банківської системи у розрізі валют у номінальному виразі та їх динаміка з урахуванням інфляції та девальвації у 2010—2017 рр.

Джерело: власні розрахунки на підставі джерел [9], [10]

На рис. 3 видно, що впродовж останніх чотирьох років значно зросла кількість банків, щодо яких було розпочато процедуру ліквідації, що спричинило зменшення ресурсної бази банківського сектору України. У 2015 році частка коштів фізичних осіб у банках, що ліквідуються, до коштів фізичних осіб у банківському секторі становила 22,1 %, а юридичних осіб — 9,5 %. Кошти, які були фактично отримані вкладниками-фізичними особами, значно менші за кошти, які перебували у банках до початку процедури ліквідації.

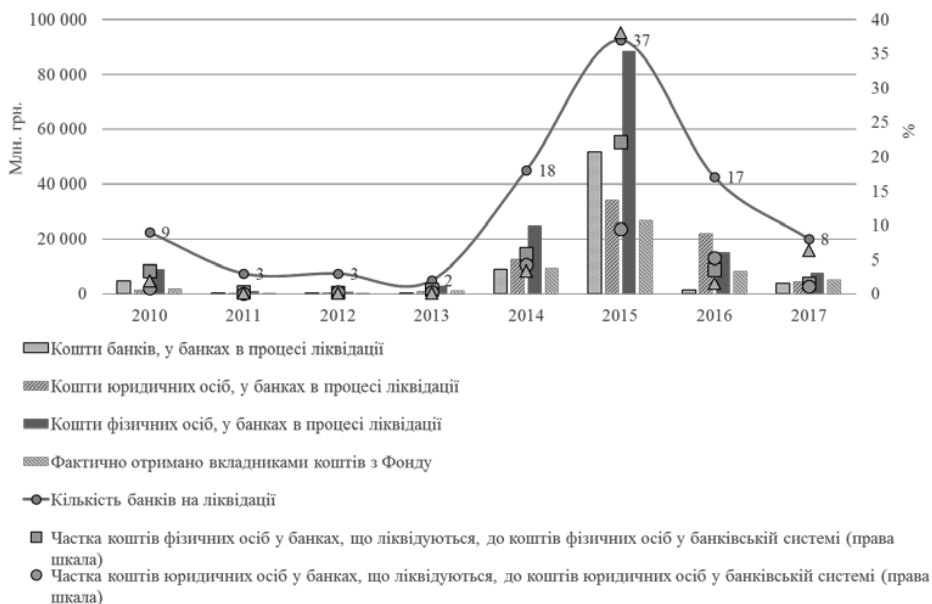

Рис. 3. Складові зобов'язань банків, які перебували на ліквідації, та їх частка у складових зобов'язань банків України у 2010—2017 рр.

Джерело: власні розрахунки на підставі джерел [9], [10]

Серед коштів фізичних осіб щодо яких розпочато процедуру ліквідації впродовж 2010—2017 років, строкові кошти становили 75 %. З метою об'єктивності аналізу, суму

нарахованих та випланих коштів Фондом упродовж 2010—2017 років було співставлено з сумою строкових коштів фізичних осіб, що надає можливість виключити з розрахунків платежі фізичних осіб або платежі на їх ім'я, які були заблоковані. Частка нарахованих та випланих коштів фізичним особам, становила лише 48%, кошти, які були нараховані, проте не виплачені – 3 %, а 49 % строкових коштів фізичних осіб взагалі не були виплачені на різних підставах.

Найбільша кількість ліквідованих банків припадає на 2015 рік — 37 банків, кошти фізичних осіб у цих банках становили 88,5 млрд грн (399,8 млрд грн у банківській системі за станом на 01.01.2016), водночас частка випланих коштів – лише 30,4 %.

Висновки. Отже, оцінюючи вплив ліквідації банків на банківську систему упродовж 2010—2017 років, нами було встановлено, що частка активів банків, які перебували у стані ліквідації, у структурі активів банків України на 01.01.2018 становила 18,2 %, частка коштів юридичних осіб – 17,8 %, частка коштів фізичних осіб – 31,2 %, тобто значна частина ресурсної бази була вилучена із фінансової системи. Оцінка впливу процесів ліквідації банків на кредитування не проводилася, оскільки право вимоги повернення кредитів підлягає правонаступництву і погашення кредиторської заборгованості має відбуватися незалежно від того, чи запроваджено процедуру ліквідації, чи ні.

Загалом «очищення» банківської системи мало скоріше негативний вплив на розвиток вітчизняного банківського сектору, що призвело до падіння його платоспроможності, зокрема, й шляхом «заморожування» коштів інших банків у банках, які знаходилися у стані ліквідації, що породжувало «ефект доміно» у банківській системі.

У перспективі подальші наукові розробки мають бути спрямовані на дослідження монетарного регулювання розвитку банківської системи України.

Список використаної літератури

1. Davis S. J. An Index Of Global Economic Policy Uncertainty [Electronic resource] / S. J. Davis // *Macroeconomic Review Economic Policy Group Monetary Authority of Singapore*. — 2016. — October. — Available from : http://www.mas.gov.sg/~media/resource/publications/macro_review/2016/Oct%202016/MR%20Macroeconomic%20Review_Oct16.pdf.
2. Baker S. R. Measuring Economic Policy Uncertainty / S. R. Baker, N. Bloom and S. J. Davis // *Quarterly Journal of Economics*. — 2016.
3. Bloom N. Fluctuations in Uncertainty / N. Bloom // *Journal of Economic Perspectives*. — 2014. — Vol. 28 (2). — P. 153—176.
4. European Parliament Briefing — Sanctions Over Ukraine: Impact on Russia. — Brussels, 2016. — March.
5. Вовчак О. Д. Зміцнення банківської системи як чинника безпеки фінансової системи держави / О. Д. Вовчак, П. М. Сениц // *Актуальні питання фінансової безпеки держави : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 21 лютого 2014 р.)*. — Харків, 2014. — С. 84—87.
6. Сторожук І. П. Правові аспекти процедури ліквідації збанкрутих комерційних банків / І. П. Сторожук // *Університетські наукові записки*. — 2012. — № 4 (44). — С. 293—298.
7. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс] // *Відомості Верховної Ради України*. — 2012. — № 50. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/page> (дата звернення 12.01.2018).
8. Кравець Р. Спори з неплатоспроможними банками [Електронний ресурс] / Р. Кравець // *ЮРИСТ & ЗАКОН*. — 2017. — № 6. — Режим доступу : http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010049 (дата звернення 12.01.2018).
9. Показники банківської системи 2010—2017 роки / Національний банк України. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 (дата звернення 12.01.2018).
10. Звіт про діяльність Фонду за 2010—2017 роки [Електронний ресурс] / Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. — Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/about/report> (дата звернення 12.01.2018).

Стаття рекомендована до друку 15.02.2019

© Вовчак О. Д., Сениц П. М.
Мельник Т. В.

References

1. Davis, S. J. (2016, October). An Index Of Global Economic Policy Uncertainty. *Macroeconomic Review Economic Policy Group Monetary Authority of Singapore*. Retrieved from http://www.mas.gov.sg/~media/resource/publications/macro_review/2016/Oct%202016/MR%20Macroeconomic%20Review_Oct16.pdf.
2. Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring Economic Policy Uncertainty. *Quarterly Journal of Economics*.
3. Bloom, N. (2014). Fluctuations in Uncertainty. *Journal of Economic Perspectives*. 28 (2), 153—176.
4. European Parliament Briefing — Sanctions Over Ukraine: Impact on Russia. (2016, March). Brussels.
5. Vovchak, O. D., & Senyshch, P. M. (2014). Zmitsnennia bankivskoi systemy yak chynnyka bezpeky finansovoi systemy derzhavy [Strengthening of the banking system as a factor of the security of the financial system of the state]. *Aktualni*

pytannia finansovoi bezpeky derzhavy: zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (m. Kharkiv, 21 liutoho 2014 r.). — Topical issues of financial security of the state Kharkiv: materials of the International scientific and practical Internet conference, pp. 84—87 [in Ukrainian].

6. Storozhuk, I. P. (2012). Pravovi aspekty protsedury likvidatsii zbankrutilykh komertsiiynykh bankiv [Legal aspects of the liquidation of bankrupt commercial banks]. *Universytetski naukovi zapysky — University scientific notes*, 4 (44), 293—298 [in Ukrainian].

7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2012). Pro systemu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib: Zakon Ukrainy vid 23.02.2012 r. № 4452-VI [About the system of guaranteeing deposits of individuals: Law of Ukraine dated February 23, 2012 № 4452-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/page> [in Ukrainian].

8. Kravets, R. (2017). Spory z neplatospromozhnymy bankamy [Disputes with insolvent banks]. *Yuryst & Zakon — Lawyer & Law*, 6. Retrieved from http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010049 [in Ukrainian].

9. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2018). *Pokaznyky bankivskoi systemy 2010—2017 roky [Indicators of the banking system 2010—2017]*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 [in Ukrainian].

10. Fond harantuvannia vkladiv fizychnykh osib (n. d.). *Zvit pro diialnist Fondu za 2010—2017 roky [Report on the Fund's activities for 2010—2017 years]*. Retrieved from <http://www.fg.gov.ua/about/report> [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 15.02.2019

© Vovchak O. D., Senyshch P. M.

Melnyk T. V.